

Stapels onleesbare rapporten
geschreven

voor wie

door wie

wie wil onzichtbaar blijven
achter al die letters?

Stapelson-
leesbarerapporten-
geschrevenvoorwiedoorwie-
wiewil onzichtbaarblijvenachteral
die letters? Stapelsonleesbarerap-
portengeschrevenvoorwiedoorwie-
wiewil onzichtbaarblijvenachteral
die letters? Stapelsonleesbarerap-
portengeschrevenvoorwiedoor-
wiewiwil onzichtbaarblijvenachteral die letters?
Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoor-
letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoor-
die letters? Stapelsonleesbarerap-
portengeschrevenvoorwiedoorwie-
wiewil onzichtbaarblij-
venvoorwiedoorwiewiwil
letters? Stapelson-
doorwiewiwil
Stapelsonleesba-
onzichtbaarblij-
Stapelsonlees-
barerapporten-
onzichtbaarblijvenachteral die let-
venvoorwiedoorwiewil onzichtbaar-
barerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil
Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewi-
Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaar-
venachteral die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil on-
die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoor-
schrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoor-
die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters?
letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters? Sta-
wiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters? Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwie-
Stapelsonleesbarerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachteral die letters? Stapelsonlees-

wiewil onzichtbaarblijvenachteral
wiedoorwiewil onzichtbaarblijvenach-
portengeschrevenvoorwiedoorwiewi
Stapelsonleesbarerapportengeschre-
venachteral die letters? Stapelsonlees-
wiev
S t
wiedoorwiewil onzichtbaarblijvenach-
schrevenvoorwiedoorwiewil onzichtb-
rerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewi
Stapelsonleesbarerapportengeschrevenv
teral die letters? Stapelsonleesbare
onzichtbaarblijvenacht
portengesch
onzichtbaarblijvenachteral
leesbarerapportengeschrevenvoorw
onzichtbaarblijvenachteral die lette
rerapportengeschrevenvoorwiedoorwiewi
venachteral die lette
geschrevenvoorwiedoorwiewie
ters? Stapelsonleesbarerapportengesch
blijvenachteral die letters? Stapelsonle
onzichtbaarblijvenachteral die lette
wil onzichtbaarblijvenachteral die lette
b l i
zichtbaarblijvenach- t e r
letters? Stapelsonleesbarerapporten
wiedoorwiewil onzichtbaarblijvenachte
Stapelsonleesbarerapportengeschreve
wiewil onzichtbaarblijvenachteral
pelsonleesbarerapportengeschrevenvo
wiewil onzichtbaarblijvenachteral die letter
barerapportengeschrevenvoorwiedoorw

**Stop onzichtbaar te zijn,
Lees 'Wie heeft er wat te melden?' van Floor Jaspers-Gerritsma**

www.verkenningnieuw-nederland.nl

Wie heeft er wat te melden?

Floor Jaspers-Gerritsma, eigenaar Tekstbereid

We schrijven met z'n allen een heleboel rapporten, onderzoeksverslagen en notities. Het zijn documenten waarin we schrijven wat we ontdekt hebben, wat we vinden, hoe we zaken willen regelen, hoe dingen vroeger gingen en hoe we ze graag in de toekomst willen organiseren. Althans dat willen we graag overbrengen. Maar helaas zit de schat aan informatie vaak verstopt in moeizame taal en zware omvang. Het kan ook anders!

Wie wil er gelezen worden?

Laat ik me hier richten op de schrijvers die wel graag willen dat hun informatie bij hun lezers overkomt. Luid en duidelijk. Ik weet natuurlijk ook wel dat het schrijven van een rapport niet altijd is bedoeld om te informeren, het is soms een doelbewust doodspoor. 'We doen er onderzoek naar', 'schrijf er maar een rapport over' en dan verdwijnt na maanden als niemand er nog op zit te wachten de bewuste tekst in diverse bureaulades. Opgeruimd staat netjes.

Zo kreeg ik ooit van mijn werkgever een lijvig rapport over de op handen zijnde bezuinigingen en verandering in de organisatiestructuur. Het was onleesbaar. Tijdens de informatiebijeenkomst voor alle medewerkers stond er een secretaresse op die zei dat ze het rapport niet volledig kon begrijpen en ook niet begreep wat het nou voor haar inhield. De directeur antwoordde haar dat hij het spijtig vond dat ze moeite had met begrijpend lezen en dat ze dát maar moest bespreken met haar leidinggevende. In dit geval wilde de organisatie het personeel duidelijk niet informeren.

Het is ook denkbaar dat een onderzoek of project niet het resultaat brengt wat de initiatiefnemers, beleidsmakers of financiers voor ogen hadden. En ja, dan kan het heel handig zijn om het zo te formuleren dat de tegenvallende resultaten niet zo opvallen. Ook een kunst, maar laten we kijken naar de schrijvers die wel wat te vertellen hebben en die gelezen én begrepen willen worden.

Theevisite

Ik denk dat veel schrijvers reflexmatig een tekst afleveren aan het einde van de rit. Ze hebben zich volop beziggehouden met de inhoud van het project en moeten het dan afronden op papier. Het lijkt erop alsof ze dan door een smalle trechter gaan en allemaal terugvallen op hoe ze denken dat het hoort. Een tekst die vol staat met verantwoording, die goed is ingebed in andere onderzoeken en projecten en melding maakt van alle participerende partijen en subsidiegevers. En oh ja, ergens op driekwart komen de resultaten aan bod. Een en ander keurig verwoord in een hoop vaktaal en containerbegrippen. Hun eigen rol in het geheel goed verstopt in passief taalgebruik. Precies volgens alle verwachtingen en zonde van de interessante informatie.

**‘HET LOONT OM STIL
TE STAAN BIJ
WAT JE GRAAG
WIL OVERBRENGEN’**

Het loont om stil te staan bij wat je graag wilt overbrengen. Probeer eerst eens een praatje over het

onderwerp te houden, alsof je op theevisite bent en aan een tante uitlegt wat je nou eigenlijk de afgelopen tijd gedaan hebt. En praat er met collega's over. Ik merk in de schrijftrainingen die ik geef dat auteurs heel enthousiast worden als ze beginnen te vertellen over wat ze willen zeggen. Ze stromen bijna over van passie en interesse. Zonde als ze zich daarna met een zucht storten op het typen van een onleesbaar verslag.

De eerste ronde

Auteurs zouden dus een bezin eer gij begint moeten doen. Maar niet in hun eentje. Veel onderzoeksverslagen rapporten zijn producten van een afdeling of van meerdere auteurs. De schrijvers van beleidsnotities, onderzoeksverslagen of rapporten hebben te maken met veel belanghebbenden, zoals de leidinggevende, de subsidiegever en de collega's. De teksten worden vaak niet solo geschreven maar zijn een eindproduct van meerdere schrijvers en meekijkers. Ze komen tot stand na veel commentaar rondes. En dan kan de één wel van zin zijn om het helder te formuleren, maar de volgende belanghebbende wil de harde conclusie graag van

een suikerlaagje voorzien. Zo wordt het eindproduct een consensus en vermijden we de scherpe randjes, polderen we en verstoppen we de boodschap achter een paar duizend woorden.

Maar als je als schrijver wat te vertellen hebt en graag wilt dat het bij de belanghebbenden terecht komt, dan kan dat. Het gaat waarschijnlijk niet zonder slag of stoot, maar ook niet-populaire informatie of ongemakkelijke uitkomsten verdienen een weg naar buiten. Allemaal ingewikkeld, dat begrijp ik ook wel, maar het gaat vaak om informatie die met publiek geld tot stand is gekomen en ik vind dus ook dat die informatie een publiek verdient.

Kijk dus kritisch naar wat je te melden hebt, vecht desnoods voor die informatie en zorg ervoor dat je het zodanig opschrijft dat de lezer het begrijpt.

Wie?

Ja, wie is toch die lezer? Dat is ook een vraag die elke schrijver moet beantwoorden en het antwoord kan steeds anders zijn. Ik vroeg eens aan een beleidsmaker voor wie zijn rapport was en hij antwoordde 'voor iedereen eigenlijk'. Maar niet iedereen had voldoende achtergrondinformatie om het stuk te kunnen begrijpen en het was ook niet voor iedereen leesbaar door alle vaktaal die erin stond. Het was dus niet voor iedereen. Verschillende lezers hebben verschillende veronderstelde kennisniveaus, verschillende informatiebehoefte en verschillende aandachtsspannes. Gebruik dat, durf daar iets mee te doen.

Misschien moet je de informatie wel in een podcast op intranet zetten als het voor intern gebruik is. Misschien loont het om verschillende versies te maken voor de verschillende lezers die verschillende belangen hebben. Misschien kan de verantwoording op internet en houd je een handzame versie van de tekst over voor de geïnteresseerden in het veld.

Voor de vorm

Een goede en heldere structuur helpt ook om de inhoud leesbaarder te maken. Uiteraard is een goed gestructureerde opbouw een voorwaarde om de informatie over te brengen. Maar er is meer mogelijk. Een mooie opmaak, met een rustige bladspiegel is een start, maar niet het eindpunt.

Met grafische vormgeving kan je de lezer allereerste ondersteuning bieden, denk aan leeswijzers, of citaten die belangrijke stukken tekst uitlichten. Ook kleuren kan je effectief inzetten om de verschillende onderdelen van de tekst duidelijk te maken. Nogmaals de verwachting is misschien dat een rapport lijvig, zwart-wit en voorspelbaar is, maar het is aan ons allen om die verwachting te doorbreken. Weg ermee.

Probeer eens elke paragraaf of elk hoofdstuk te illustreren met een pakkende foto. Een goed gekozen beeld zegt soms meer dan duizend woorden.

Houdgreep

Ik hoop dat er langzaam aan beelden en ideeën ontstaan in ons collectieve schrijversbrein van hoe het ook kan. Omdat het zo zonde is van de tijd en het geld als interessante informatie niet bij de geïnteresseerden terechtkomt.

Het lijken van die open deuren – vertel enthousiast wat je te vertellen hebt, weet wie je lezer is, schrijf helder en bondig, verzorg je opmaak en verras je lezer –, maar het blijkt in de praktijk vaak moeilijk. Er is durf voor nodig om het anders te doen. En het kost ook tijd en geld om teksten mooi vorm te geven en voor verschillende lezers aan te passen. Maar rapporten schrijven die slecht gelezen worden is pas echt zonde van de tijd en het geld. Dus wie durft?

Laten we elkaar niet eindeloos in een houdgreep houden. Kom op, wie heeft er wat te melden en wie wil er gelezen worden?

Over de auteur

Floor Jaspers-Gerritsma heeft haar eigen bureau voor eindredactie, beeldredactie en schrijftraining.

E-mail: floor@tekstbereid.nl

Dit Essay maakt deel uit van het boek 'Verkenning Nieuw Nederland'. Kijk voor meer essays en inspirerende ideeën om je heen en op: www.verkenningnieuwnederland.nl (Daar is het ook mogelijk een fysieke versie van het boek te bestellen)

In dit boek laten inspirerende denkers, groot en klein, zien waar volgens hen Nederland maatschappelijk beter kan. Ze dagen je uit om ook zelf aan de slag te gaan...

De toekomst is eigenlijk nog nooit een extrapolatie van het heden geweest. Morgen zal anders zijn dan gisteren, met andere wensen, andere uitdagingen en kansen. Terwijl we gewend zijn te denken in extrapolaties, zijn er in de samenleving altijd mensen die 'nieuwe dingen zien' of 'nieuwe dingen bedenken'. Zij ondernemen en gaan allianties aan, soms impulsief of omdat ze voelen dat het goed is. Soms om dat ze denken dat het roer voor hen 'nu om moet'. 'De geschiedenis kruipt niet, ze springt', zoals Taleb, hoogleraar Onzekerheidskunde het verwoordt. De gedachte om ons te baseren op het verleden is zo sterk, dat dit de kracht in de kiem smooft om initiatieven te ontplooiën die geen garantie kennen uit het verleden.

Nederland is mooi, sterk en rijk. Rijk aan mensen en rijk aan ideeën. Rijkdom is een voorrecht, maar wel iets dat je moet kunnen zien, waarderen en gebruiken. Want welke inventieve ideeën bevinden zich buiten het gebaande pad en zijn geestverruimend voor de discussies van vandaag? De uitdaging met het boek *Verkenning Nieuw Nederland*, is de verkenning naar dat wat we niet zien, dat wat niet direct opvalt, dat wat we pas zien als we heel goed kijken.

Colofon boek: Verkenning Nieuw Nederland

Tekst- en beeldredactie: Nathalie Lecina (IMI), Floor Jaspers (Floor Jaspers), Susan Bink (Tikimo)

Auteurs (in volgorde van verschijning): Adrian de Groot, Joost Zaat, Annemarie van Dalen, Bas Pastoor, Camiel Versluis, Margot Weijnen, Judith Schueler, Elsbeth Koek, Guido Enthoven, Menno Lammers, Laura Hornick, Julien Haffmans, Jurgan van der Heijden, Els Schopman, Klaartje Molthof, Marleen Sanders, Meike van de Linde, Jurriaan Cals, Floor Jaspers, Jeroen Fikkers, Hester van der Burg, Jan Turk, Marjorieke Glaudemans, Yung Lie, Floor Basten, Derk Jan Stobbelaar, Jet Proost.

Inspirerende tussenstukken: Jul Shakur, Daluca, Nantwan (gedichten)

Fotografie: In deze bundeling komen foto's voor. Deze foto's zijn door de fotografen direct beschikbaar gesteld of beschikbaar gemaakt via Flickr.com onder een Creative Commons Licentie. De Creative Commons Licenties zijn te vinden via de volgende links:

CC BY-SA 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en>

CC BY 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.en>

Een aantal foto's zijn bewerkt. Zowel de bewerkte als de onbewerkte foto's mogen verder verspreid worden onder hetzelfde license als de originele versie.

p.6: Nationaal Historisch Museum (CC BY-SA 2.0), p.8: M.J. Ambriola (CC BY-SA 2.0), p.21: Gionvanni / Giopuo (CC BY-SA 2.0), p.28 en p.29: FaceMePLS (CC BY 2.0), p.33: Richard Rutter/Clagnut (CC BY 2.0), p.44: Camiel Versluis, p. 49 boven: Marc Samsom (CC BY 2.0), p.49 onder: Geoffrey Magnan/Geoffrey M. (CC BY 2.0), p.54: DJ Hoogderdijk / Denkrahm (CC BY), p.78: Pete Birkinshaw / BinaryApe (CC BY 2.0) en Patrick Savalle (CC BY 2.0), p. 86: Susan Bink, p. 93: Tup Wanders / Tuppus (CC BY 2.0), p.95: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.97: Michael Coté/Cote (CC BY 2.0), p.97: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.107: H.L.I.T. (CC BY 2.0), p.110: Esther Westerveld / westher (CC BY 2.0), p.112: Guy Renard / Tusca Mendaharin (CC BY 2.0), p. 119: FaceMePLS (CC BY 2.0) met graffiti van Lastplak, p.127: Susan Bink, p. 155: Bert Kaufmann (CC BY 2.0), p.161: Bert Kaufmann (CC BY 2.0)

Logo en illustraties: Nathalie Lecina en Susan Bink

gedrukt door: Wöhrmann Printservice (www.WPS.nl)

ISBN 978-90-8570-970-1

© IMI, het copyright per essay berust bij de respectieve auteurs, 2012

